

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΜΝΗΜΗΝ

ΤΟΥ ΣΑΡΔΕΩΝ

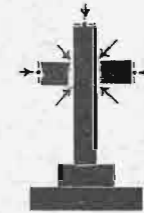
ΜΙΧΑΗΛ ΚΛΕΒΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Τύποις «ΦΑΖΙΛΕΤ» ΤΑΣΣΟΥ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

1928

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΜΝΗΜΗΝ

ΤΟΥ ΣΑΡΔΕΩΝ

ΜΙΧΑΗΛ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Τύποις «ΦΑΖΙΛΕΤ» ΤΑΣΣΟΥ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

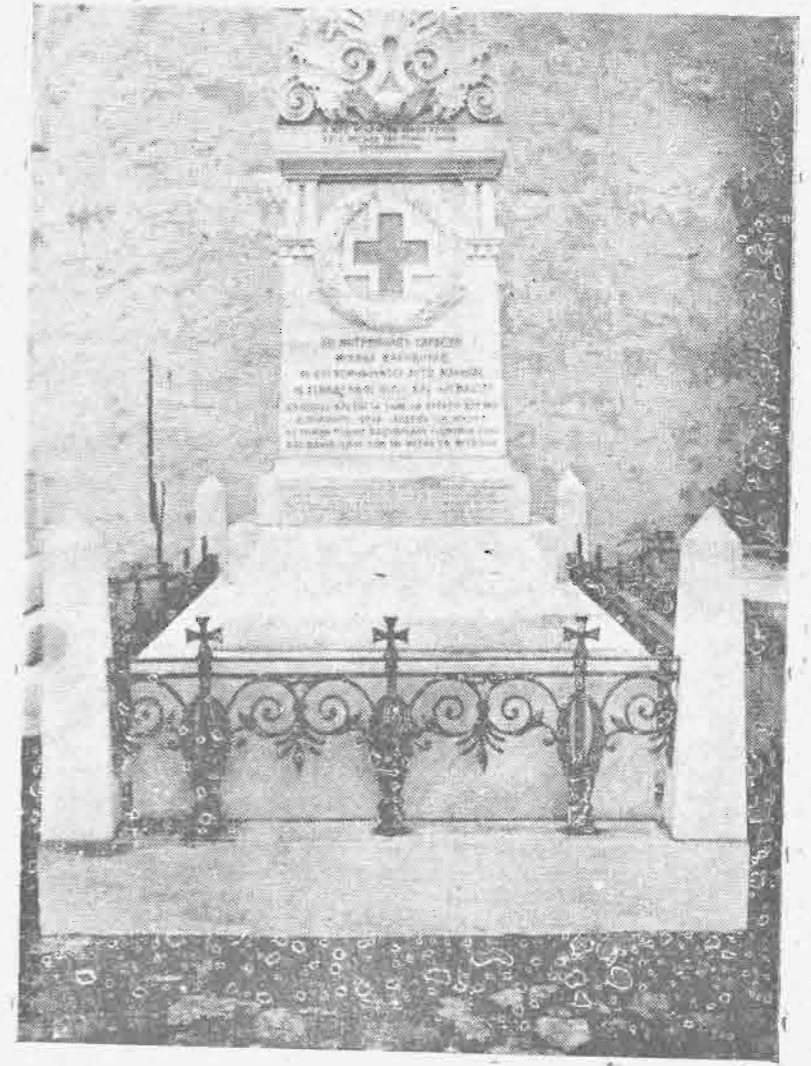
1926

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΙ
ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΥ ΧΡ. ΚΟΚΚΟΛΑΤΟΥ
ΙΑΤΡΟΥ

*Εὐσεβίης ἀρετῆς τε ταμείον ἔγεντο ἀπάσης
ἢ πολιοῦθριξ φροῆν Σάρδεων τοῦ Μιχαήλ,
ὄς σοφίην Ροδίου Κλεοβούλου ἐπόνυμον ἔσχε
καὶ βαθύβουλος εἰών, ἦν μέγας ἐν μεγάλοις.*

SIEMANOGLIO
MEDIANO

ΕΙΣ ΣΑΡΔΕΩΝ ΜΙΧΑΗΛ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΝ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΝΑΚΟΜΙΔΗΣ ΤΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ ΑΥΤΟΥ⁽¹⁾

ΥΠΟ

Π. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΗΣ Μ. ΤΣΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ

Ὅπως ἀπέριττος ὑπῆρξεν ὁ ἐπὶ γῆς βίος τοῦ Μιχαὴλ Κλεοβούλου, τοῦ ὁποίου γίνεται σήμερον ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων, οὕτω ἀπέριττον θὰ εἶναι καὶ τὸ προσφώνημα τοῦτο, ὅπερ ἐκλήθη παρ' ἀγαπητῶν ἐν τῇ Μεγάλῃ Σχολῇ συναδέλφων νὰ ἀπαγγείλω παρὰ τὰ ἀνακομισθέντα ἐκ τοῦ χοδῶς ἱερὰ λείψανά του. Ἀποφεύγω λοιπὸν πᾶν τὸ παρέλκον ὡς περιττόν, διότι καὶ ἐκεῖνος ζῶν δὲν τὰ ἐπεδοκίμαζε τὰ πράγματα ταῦτα. Οὔτε ἀπέβλεψέ ποτε εἰς θορύβους καὶ ἐπιδείξεις, διότι ἐφρόνει, ὅτι τὰς ἐπιδείξεις ἐπιδιώκουν συνήθως ἐκεῖνοι, οἵτινες στεροῦνται ἀληθινῆς ἀξίας καὶ ἀρετῆς. Τουναντίον ἔχων ἐκεῖνος βαθεῖαν τοῦ καθήκοντος ἐπίγνωσιν, οὐδέποτε ἀπεδέχθη θόρυβον περὶ τὸ ὄνομά του γινόμενον, ἀλλ' αἰείποτε ἀπέστρεφε τὴν γλυκεῖαν ἄλλως μορφήν ἀπὸ ἐπιδείξεις ματαίας καὶ ἀνωφελεῖς. Ἐμμένων δὲ μὲ αὐταπάρησιν τελείαν εἰς τὴν βαρεῖαν τοῦ καθήκοντος ἐκπλήρωσιν, ποτὲ δὲν ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὴν ἀνάτη καὶ δύσκολον ὁδόν, ἢ ὁποία φέρει πρὸς αὐτό. Καὶ ὅσον περισσοτέρους ἰδρωτὰς παρεῖχεν ἡ ὁδὸς αὕτη, ἢ τραχεῖα καθ' Ἡσίοδον, ἄλλο τόσον ἐκεῖνος ἐνέμενεν εἰς αὐτὴν καὶ ἠγάλλετο καρτερικῶς διὰ πολλῶν μόχθων καὶ θυσιῶν διερχόμενος. Σταυρώσας τὴν σάρκα ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ τοῦ καθήκοντος, παρεῖχεν ἀσμένως τὸ ἦπαρ, ὡς Προμηθεὺς, εἰς τοὺς διψῶντας νὰ μάθουν σοφίαν ἀν-

(1) Τῇ 5 Ἀυγούστου 1923.

θρώπους. Καὶ εἶναι πολλοί, ἄπειροι εἶναι ἐκεῖνοι, οὐσευη-
γέτησεν ὁ σταυρὸς οὗτος τοῦ Σχολάρχου Μιχαὴλ Κλεοβού-
λου. Ἄνθρωπος τέλειος κατὰ τὸ ἐνόν, χριστιανὸς μὲ πίστιν
καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὰ πάτρια καὶ κληρικὸς σεμνὸς καὶ θεο-
σεβής, εἶχε βαθεῖαν συναίσθησιν τῆς θέσεώς του καὶ ποτὲ
δὲν ἐθεάθη ὀλιγώρως ἔχων περὶ αὐτήν, ἀλλ' ἐξεπλήρωσε τὴν
ἀποστολήν του εἴπερ τις καὶ ἄλλος θεοφιλῶς καὶ ὁσίως. Καὶ
ποίας θυσίας, ποίας δὲ στερήσεις δὲν ὑπέστη ἐγκαρτερῶν ἐπὶ
τοῦ σταυροῦ του; Πόσαι ἀντίξοι περιστάσεις, πόσαι ἀν-
θρώπινοι ἀδυναμῖαι δὲν ἀνῆλθον τὴν ἀνωφέρειαν ἐκείνην
τοῦ Φαναρίου, ἐφ' ἧς κεῖται ἡ Σχολή, πόσαι ἀπαιτήσεις πα-
ράλογοι ἀνθρώπων ἀξιούντων, ὅτι διευθύνουν τὰ ἐθνικά μας,
δὲν ἦλθαν νὰ πληγώσουν τὴν εὐαίσθητον καρδίαν τοῦ Κλεο-
βούλου; Ἡ ἔμφυτος ὁμως ἀγαθότης αὐτοῦ καὶ ἡ μεγάλη
σύνεσις ἀπέτρεπε πάντοτε τοὺς ἀναφυομένους κινδύνους καὶ
δὲν ἄφινε νὰ ταράξουν τὴν κανονικὴν τῆς Σχολῆς ζωὴν.
Καὶ ἔπραττε τοῦτο ἐκ πεπονημένης καὶ ἐκ καθήκοντος πρὸς
τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ εἶναι τοιοῦτον,
ὅπως αὐτὸς τὸ ἠνόει, καὶ ὄχι ἄλλοιόν, οἷον τὸ ἐφρατᾶζοντο
ἄλλοι ἀστάθμητοι ἄνθρωποι, ἀταλαιπώρως περὶ τοιαῦτα ἔρ-
γα ἔχοντες.

Μαθητεύσας ἐν τῇ κατὰ Χάλκην ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ
καὶ εἶτα ἐν Γερμανίᾳ τελειοποιηθεὶς καὶ ἐκεῖθεν ἐπανελθὼν,
ἐχρησιμοποιήθη κατ' ἀρχὰς εἰς δευτερεύουσαν ὑπηρεσίαν,
ἦτοι εἰς διδασκαλίαν ἐν τῇ Θεολογικῇ καὶ Ἐμπορικῇ Σχολῇ.
Καὶ ὅταν κατόπιν ἐκενώθη ἡ θέσις διευθυντοῦ τῆς Μεγάλης
Σχολῆς καὶ ἐκλήθη ἐκ Χάλκης εἰς αὐτήν ὁ Κλεόβουλος,
ὀλίγοι ἐγνώριζον τὴν ἀξίαν τοῦ καλοῦ ἐκείνου ἀρχιμανδρί-
του, ὅστις ὡς ἀστὴρ ἀνῆρχετο εἰς τὸ στερέωμα τῆς Σχολῆς
καὶ ἔμελλεν ἀσφαλῶς νὰ ποδηγετήσῃ αὐτήν εἰς νέαν περιο-
δὸν παραγωγικῆς ἐργασίας. Ἄνθρωπος τῆς μελέτης καὶ τῆς
περὶ τὰ σπουδαῖα διατριβῆς εὗρεν ἐν τῇ θέσει ταύτῃ καὶ ἐν
τῷ μονήρει ἐκείνῳ παρὰ τὴν Σχολὴν οἰκίσκῳ, ἔνθα ἡ κα-
τοικία τοῦ κατὰ καιρὸν σχολάρχου, ἀνεῦρε τὴν ἡρεμίαν, τὴν
τόσον ποθητὴν εἰς τὸν χαρακτῆρά του. Ἐκεῖ ἐπὶ τριάκοντα
ὄλα ἔτη ἐσφυρηλάτησε τοὺς ἀδιαρρήκτους, τοὺς ἀδαμαντι-

νους δεσμούς, οἵτινες τὸν συνέδεσαν μὲ τὴν Σχολὴν τόσον
ἁρμονικῶς. Ἐένος πρὸς τὰ πάθη, ξένος πρὸς τὴν περὶ αὐτὸν
ἐγειρομένην τύρβην τοῦ Φαναρίου, οὐδὲν ἄλλο ἐπεθύμησεν
εἰ μὴ πῶς νὰ διαβιώσῃ ἐκεῖ εἰς τὸ ἐρημιτήριόν του ἀφω-
σιωμένος εἰς τὸ ἔργον του, εἰς τὸ στάδιόν του, εἰς τὰς μελέ-
τας του. Ὅλα τὰ ἄλλα ἦσαν δι' αὐτὸν ἀδιάφορα πράγματα,
ἐκτὸς τοῦ κύκλου του κείμενα. Πατριάρχαι ἀπεπειράθησαν
νὰ τὸν ἀποσπάσουν ἀπὸ τὰς προσφιλεῖς του μελέτας καὶ νὰ
τὸν ἀποστείλουν ὡς μητροπολίτην εἰς διακυβέρνησιν ἐπαρ-
χίας πλουσίας. Ἄλλὰ ματαίως. Αἱ πατριαρχικαὶ ἀξιώσεις
Κωνσταντίνου τοῦ Ε' δὲν κατίσχυσαν νὰ τὸν μεταπέισουν
ν' ἀφήσῃ τὴν γαλήνην ἐκείνην, ἣτις ἐκυριάρχει εἰς τὸ μικρὸν
του οἶκημα, τὸ ὁποῖον ἦτο κατάμεστον ἀπὸ βιβλία καὶ κα-
λὰ καὶ σπουδαῖα. Εἰς τοὺς ἀψύχους ἐκείνους συντρόφους του
εὔρισκε πᾶσαν παραμυθίαν ἀπὸ πολλῶν τοῦ βίου ἐναντιο-
τήτων καὶ δεινῆς κακοπαθείας, ἣν συνεπάγεται τὸ ἐπάγγελ-
μα. Μάλιστα δὲ ἠγάπα καὶ κατ' ἐξοχὴν ἠσμένιζε διατριβῶν
περὶ τὸ φιλόσοφον ὄντως βιβλίον Μάρκου τοῦ Αὐρηλίου
«τῶν εἰς ἑαυτὸν», διότι ἐφρόνει, ὅτι τὸ ἔργον ἐκεῖνο σκο-
πὸν εἶχεν, ὅπως καὶ τὸ Ἐγχειρίδιον τοῦ Ἐπικτήτου, ὃπερ
συνώψιζε τὰ κυριωδέστερα τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας τῶν Στωϊ-
κῶν, νὰ κάμῃ ἐλευθέραν τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, οἷαν
κατεσκεύασεν αὐτήν καὶ ὁ ποιήσας καὶ γεννήσας δημιουργὸς
καὶ πατήρ, ὥστε μῆτε νὰ συναρπάζεται αὐτὴ ἀπὸ τὰ φθαρτὰ
τοῦ κόσμου πράγματα, μῆτε νὰ λυπῆται διὰ τὰ ἀντίξοα, μῆτε
νὰ δεσπόζεται ὑπὸ τῆς παραντία ἡδονῆς. Οὕτω δὲ ἀπέκτη-
σε τὴν φιλοσοφικὴν λεγομένην ἀταραξίαν, ἧς ἀπαύγασμα
ἦτο ὁ μειλίχιος τρόπος, ὁ ὁποῖος σ' ἐδέσμευεν, ἡ γλυκεῖα
μορφὴ, ἡ ὁποία σ' εὐχαρίστει νὰ τὴν ἀτενίζῃς, ἡ ἠπίως καὶ
ἁρμονικῶς ἀτηχοῦσα φωνὴ του, ἡ ὁποία σοῦ ἔδιδε θάρρος
καὶ οἱ ἀπέριττοι καὶ ἀνεπιτήδευτοι λόγοι του, οἵτινες σ' ἐγοῆ-
τευον, σὲ συνεχύνουν. Καὶ ὅταν τὸν ἐπεσκέπτεσο εἰς τὸ ἐρη-
μιτήριόν του ἐκεῖνο, ἀπῆρχεσο συναποκομίζων εἰς τὴν ψυχὴν
σου τὴν ἐντύπωσιν, ἣν ἠθέλες λάβει ἐκ τῆς θέας ἀγαθοῦ καὶ
εὐτυχισμένου οἰκογενειάρχου μᾶλλον ἢ καλογήρου ἀσκητικοῦ,
ὅστις ἔζησε τόσον μεμονωμένος καὶ καθ' ἑαυτὸν.

Καὶ παρ' ὄλην αὐτὴν τὴν μόνωσίν του δὲν ἦτο ἀπαθῆς οὔτε ἀσυγκίνητος ἐκ τῶν περιπετειῶν, ὡς δοκιμάζουν ἐν τῷ βίῳ οἱ ἄνθρωποι. Πείθεσαι περὶ τούτου, ἂν ἀποβλέψῃς εἰς τὸ μέγα πλῆθος τῶν ὑποτρόφων αὐτοῦ, οὓς ἤξευρε νὰ ἐκλέγῃ ἐκ τῶν ἀρίστων μαθητῶν, διότι εἶχε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ βαθεῖαν ἀνθρωπογνωσίαν. Πολλοὶ τῶν ὑποτρόφων του τούτων καὶ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ μετὰ τὸ πέρασ τῶν ἐδῶ σπουδῶν αὐτῶν τελειοποιηθέντες, κατέστησαν μετὰ ταῦτα γνώριμοι καὶ δόκιμοι παράγοντες ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνίᾳ, ἐν ἣ ἐπωφελῶς ἔδρασαν, ἔνιοι δὲ καὶ δρῶσιν ἀκόμη καὶ διακρίνονται. Τοὺς ὑποτρόφους λοιπὸν ἐκείνους ἐξηκολούθει ὁ ἀειμνηστος συντηρῶν καὶ κατ' αὐτὰ ἀκόμη τοῦ μεγάλου πολέμου τὰ δύσκολα ἔτη κακοπαθῶν μετ' αὐτῶν καὶ ἐν μυρία πενιᾶ ὦν. Καὶ διὰ τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν πόρων ὡς ἐκείνοι τρεφόμενος ὑπεβάλλετο εἰς ἀνεκδιηγίτους στερήσεις καὶ κακονχίας, αἵτινες τὸν ἔφεραν ταχύτερον εἰς τὸ μοιραῖον τέλος. Πάντες δὲ οἱ μαθηταὶ του ἐκείνοι, ἀρχαιότεροι καὶ νεώτεροι, δύνανται νὰ μαρτυρήσουν πόσον τὸν συνεκίνει ἡ θεία χρηστῶν καὶ ἀναξιοπαθούντων ἐν τῷ κόσμῳ ἀνθρώπων καὶ μὲ ποίαν χαρὰν ἔσπευδεν ἐκάστοτε εἰς ὑποστήριξίν των. Μαρτυροῦν ἐπίσης οἱ μαθηταὶ του, ὅποιαν γοητεῖαν ἴσκει ἐπ' αὐτοὺς ἡ ἀνεξάντλητος τοῦ ἀνδρὸς ἀγαθότης μὲ τὴν ὅποιαν κατῶρθωσε τόσον δεξιῶς νὰ διευθύνῃ ἐπὶ τὸσαῦτα ἔτη τὴν Μεγάλην Σχολήν. Κανεὶς ἐξ αὐτῶν δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὴν ἔμφυτον ἐκείνην ἀγαθότητα οὔτε νὰ παραβιάσῃ τὴν θέλησιν τοῦ ἀγνοῦ ἐκείνου ἀνθρώπου, ὅστις μὲ ἐν βλέμμα ἢ μὲ ἐν μειδίαμα, εἰκονικὸν τῆς ἐσωτερικῆς του ἠρεμίας, κατῶρθονε νὰ περιστείλῃ πᾶσαν ἀνωμαλίαν καὶ πᾶσαν τραχύτητα καὶ νὰ φέρῃ εἰς τὴν εὐθειαν τὸν ἐκκλίνοντα. Εἰς τὸ βιβλίον τοῦ ἐπαγγέλματός του δὲν εἶχε γράψῃ ὁ Κλεόβουλος τοὺς νόμους τῆς Σχολῆς μὲ αἶμα Δρακόντειον, ἀλλὰ μὲ τὸν γλυκὺν χυμὸν τοῦ ξανθοῦ ἐκείνου ἐντόμου, ὅπερ καλεῖται μέλισσα. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸν ἠγάπων καὶ τὸν ἐσέβοντο οἱ μαθηταὶ του καὶ μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας ἤκουον τὴν μελίρρυτόν του διδασκαλίαν, ἣν ἐνίσχυε καὶ αὐτὸ τὸ παράδειγμα. Σαφῆς καὶ ἀκριβολόγος περὶ τὴν ἔκφρασιν, ἀπλοῦς

δὲ περὶ τὰ νοήματα, κατῶρθονε καὶ τὰ δυσκολώτερα ζητήματα νὰ τὰ κάμνῃ προσιτὰ εἰς τὴν παιδικὴν ἀντίληψιν. Ἐγνώριζε δὲ καὶ νὰ ἐκλέγῃ καὶ τὰ καταλληλότερα ὄργανα πρὸς διδασκαλίαν, ἦτοι τὰ βιβλία. Καὶ ὁσάκις συνήντα τοιαῦτα, δὲν ἐφείδετο νὰ ποδίδῃ τὸν προσήκοντα ἔπαινον καὶ νὰ ἐκδηλῶνῃ τὴν ἐκτίμησίν του μὲ ἀκράτητον θαυμασμόν. Τοιοῦτον ἀξιοθαύμαστον βιβλίον ἀνεκήρυττε μετὰ ἄλλων καὶ τὴν ἱερὰν πρὸ πάντων ἱστορίαν τοῦ ἀειμνήστου Δημητρίου Βερναρδάκη, ὃν διὰ πολλῆς ἤγε τιμῆς καὶ δικαίας ὑπολήψεως. Εὖνους καὶ χαριστικὸς ὢν πρὸς τοὺς μαθητάς του, δὲν ἠνόει νὰ τοὺς ἐμπλέκῃ εἰς σχολιὰ ἐρωτήματα, οὔτε νὰ πευθύνῃ αὐτοῖς αἰνίγματα, τὰ ὅποια θὰ εἶχον ἀνάγκην διὰ νὰ λυθοῦν Οἰδιποδείου σοφίας. Τοῦναντίον τὸ διατυπούμενον ἐρώτημα, τὸ ὅποιον ἀπηύθυνε περιβεβλημένον ὄλην τὴν ἀπλοϊκότητα τοῦ χαρακτῆρός του καὶ ὄλην τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην, περιεῖχεν ἐν ἑαυτῷ ὅλα τὰ στοιχεῖα εὐχεροῦς ἀπαντήσεως. Καὶ ἂν τὰ πράγματα ταῦτα ἐνέχουν ἐκ πρώτης ὄψεως ὄχι σπουδαίαν σημασίαν, μαρτυροῦν ἐν τούτοις τὴν ἔμφυτον τοῦ ἀνδρὸς διάθεσιν νὰ μὴ παράσῃ ἔλθῶν εἰς τὸν κόσμον καμμίαν δυσκολίαν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον δὲν ἔχει ὁ καθείς. Καὶ κατενόουν λοιπὸν οἱ μαθηταὶ του, ὅτι εἶχον ἀπέναντί των πατέρα ἡπιον καὶ συμπαθῆ συσπουδαστὴν μᾶλλον ἢ καθηγητὴν βλοσυρῶς ἀτενίζοντα ἐπὶ τὰ μαθητικά των ἐδώλια. Καὶ διὰ τοῦτο μνήμονες τῆς ἀρετῆς ταύτης προθύμως ἔσπευσαν ὅλοι, ὅσοι εὐρίσκονται ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, νὰ συντελέσουν εἰς ἀνέγερσιν τύμβου εἰς μνήμην τοῦ ἀλησμονήτου ἀνδρὸς συνεπικουρησάντων ἀσιμένως καὶ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ συναδέλφων καὶ φίλων καὶ θαυμαστῶν του, ἔτι δὲ καὶ αὐτῆς τῆς ἐκθρεψάσης αὐτὸν Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ὅλοι δὲ οὗτοι μὲ παλμοὺς ἱεροῦς τῆς ψυχῆς εὐλογοῦν τὸ ὄνομα τοῦ Κλεοβούλου, ὅπερ κατίσχυσεν εἰς τὰς παρούσας μάλιστα δεινὰς περιστάσεις νὰ τοὺς συγκεντρώσῃ εἰς ἐκπλήρωσιν τόσον ἱεροῦ καθήκοντος, ὅπερ σήμερον ἐπιτελοῦν. Ἐν δὲ τῇ περιστάσει ταύτῃ ἐνθυμοῦνται ὅλα τὰ περασμένα καλὰ ἐκεῖνα χρόνια, τὰ ὅποια ἐν ζηλευτῇ ἀρμονίᾳ διῆλθεν ἐν τῇ Σχολῇ ὁ πατὴρ μὲ τὰ πνευματικά του τέκνα, τὰ ὅποια

νῦν ἀνδρωθέντα ἐπιτελοῦν τοιαῦτα ἔργα εὐγνωμοσύνης. Τόσον βαθεῖαν ἐντύπωσιν κάμνει ἐπὶ τῆς ψυχῆς μας ἢ ἐπίγειος τῶν ἀνθρώπων ἀγαθότης. Ψυχὴ δὲ ὅλης αὐτῆς τῆς κινήσεως καὶ ὅλου τοῦ ζωηροῦ τούτου ἐνδιαφέροντος, τοῦ ἐκδηλωθέντος ὑπὲρ τῆς μνήμης τοῦ ἀοιδίμου Μιχαὴλ Κλεοβούλου ὑπὸ τῶν μαθητῶν του, ὑπῆρξεν ὁ ἀρχαῖος δόκιμος τῆς Σχολῆς μαθητὴς καὶ νῦν διαπρεπὴς ἰατρὸς κ. Κλεόβουλος Κοκκολᾶτος, ὅστις συνέλαβε τὴν εὐγενῆ ιδέαν καὶ ἤγαγεν αὐτὴν εἰς αἴσιον πέρας μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ ἀφθόνους ἰδρωτάς. Ἐφ' ᾧ καὶ ὀφείλονται αὐτῷ αἱ προσήκουσαι εὐχαριστίαι καὶ ὁ δίκαιος ἔπαινος, ἐφ' οἷς ἐμόχθησεν.

Καὶ τοιοῦτος μὲν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ὁ Κλεόβουλος. Πρὸς δὲ τοὺς ἐν τῇ Σχολῇ συναθλήσαντας καὶ συσταυρωθέντας αὐτῷ συναδέλφους παρῆχεν ἀφθόνους τοὺς θησαυροὺς τῆς ἀνεξαντλήτου ἀγάπης, συντατίσας τὴν τύχην του μετὰ τὴν τύχην ἐκείνων. Ἡ χαρὰ των ἦτο χαρὰ ἰδική του καὶ ἡ ὀδύνη ὀδύνη αὐτοῦ βαθυτάτη. Ἐγίνωσκε νὰ περιστέλλῃ εἴπερ τις καὶ ἄλλος πᾶσαν τυχὸν ἀντίθεσιν τῶν συναδέλφων ἐν τῇ Σχολῇ, εἴαν ποτε ἐπαρουσιάζετο τοιαύτη, καὶ νὰ συγκεντρόνῃ τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν μετ' αὐτοῦ συνεργαζομένων, οἵτινες βαθύτατα πεπεισμένοι, ὅτι ὁ Μιχαὴλ Κλεόβουλος παρὰ τὸ ἀληθινὸν τῆς Σχολῆς συμφέρον ἐξ ἴσου ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψιν ἐνστερνιζόμενος καὶ τὸ ἀτομικὸν ἐκείνων συμφέρον, ἦσαν βέβαιοι, ὅτι εἶχον παρὰ τὸ πλευρόν των πάντοτε καὶ πανταχοῦ τὸν Κλεόβουλον ἀγρυπνον φύλακα καὶ θερμὸν ὑπερασπιστὴν των εἰς πᾶσαν δοκιμασίαν. Ἡ παράλογος καὶ πάντοτε ἀδίκος περὶ τῶν συναδέλφων του κρίσις, ἡ ἕξωθεν τῆς Σχολῆς κατ' αὐτῶν τοξευομένη, ἐπροξένει εἰς τὴν ἀγαθὴν καὶ εὐαίσθητον καρδίαν τοῦ Μιχαὴλ Κλεοβούλου λύπην ἄφατον καὶ ὀδυνηρὰν οὐράνιον ὄσον. Πόσον θὰ ἐλυπήθη ἀρὰ γε ἡ ἀγαθὴ Σου ψυχὴ, Μιχαὴλ Κλεόβουλε, ὅταν ἠγέρθη εἰς τινα ἐφημερίδα ἐνταῦθα ἢ παράλογος καταφορὰ κατὰ τοῦ διαδεχθέντος Σε μετὰ θάνατον εἰς τὴν προσωρινὴν τῆς Σχολῆς διεύθυνσιν! Ἐλυπήθη ὡσαύτως ὁ Κλεόβουλος, ὅταν ἔζη, μέχρι θανάτου μαθὼν,

ὅτι οἱ ἐντὸς τοῦ Πατριαρχικοῦ περιβόλου εἶχόν ποτε χαρακτηρίσει τὴν ἀγωνιώδη κραυγὴν, ἣν ἔρρηξεν ὁ καθηγητικὸς τῆς Σχολῆς Σύλλογος ὑπεραμυνόμενος τοῦ ἀληθινοῦ αὐτῆς συμφέροντος καὶ ἀποκρούων τὰ εἰσηγούμενα καινὰ δαιμόνια, ὅταν ἐχαρακτήρισαν, λέγω, τὴν ἔκφρασιν τῆς ὀδύνης ἐκείνης τῶν Καθηγητῶν ὡς ἀπαισίους κρωγμοὺς ἄνωθεν τοῦ λόφου τῆς Σχολῆς ἐκπεμπομένους, ἔσπευσεν ἀμέσως παρ' ὅλον τὸν ἀπεριόριστον σεβασμὸν, ὃν διέτρεφε πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπον τοῦ τότε προκαθημένου τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων Ἰωακείμ τοῦ Γ', νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν βαθεῖαν του λύπην ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἀδίκῃ κρίσει. Παραλείπω μυρίας ἄλλας σκηναὺς συγκινητικὰς οἰκογενειακῶς, οὕτως εἰπεῖν, διαδραματισθείσας ἐν τῇ Σχολῇ, ἡ ὁποία ἐστενοχωρεῖτο οἰκονομικῶς, ἐστενοχώρει δὲ καὶ τοὺς καθηγητὰς τῆς. Εἰς ὅλας ἐκείνας τὰς δυσχερεῖας εὗρισκεν ἐκεῖνος τὸ κατάλληλον φάρμακον, δι' οὗ ἔκοπτε τὴν ὀδυνηρὰν παράτασιν τοῦ μαρτυρίου τῆς ἀνεχείας, ἣτις πολλάκις ἐμάστιξε τὴν Σχολὴν καὶ τοὺς καθηγητὰς τῆς. Καὶ διὰ τοῦτο δικαίως συνεχέντρονε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν βαθεῖαν ἐκτίμησιν ὅλων ἡμῶν τῶν συναδέλφων του. Ἡ δὲ ἀγάπη αὕτη καὶ μετὰ πάροδον τοσοῦτων ἐτῶν διατηρεῖται καὶ θὰ διατηρῆται ἀκμαία καὶ ζωηρὰ πρὸς τὸν ἐξ ἡμῶν μεταστάντα, οὗ ἔχομεν τὴν εἰκόνα ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Διευθύνσεως τῆς Σχολῆς ἀνηρητημένην, ἣν καὶ συμπαθῶς ὅλοι μας ἀτενίζομεν.

Ἄλλ' ἔχομεν ὅμως καὶ ἄλλην εἰκόνα αὐτοῦ, ἅυλον ταύτην, εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας ἡμῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ καὶ διαχρύσου τῆς ἀγάπης θρόνου στηριζομένην καὶ ἐπιλάμπουσαν. Αὕτη μᾶς ζωογονεῖ καὶ μᾶς λέγει νὰ ἐλπίζωμεν καὶ νὰ εὐχώμεθα ἀγαθὰ πάντοτε περὶ τῆς Σχολῆς ἡμῶν καὶ ἄνωθεν κραταιὰν καὶ σωτηριώδη ἀντίληψιν. Αὕτη ἐζωογόνησε καὶ τὸ κλονούμενον τοῦτο γῆρας, ὅπερ προσεφώνησε τὸν σεβαστόν μας Σχολάρχην, ὅταν μετέστη τῶν τῆδε πραγμάτων, τὸν ἠτένισεν, ὅταν συνέθετε τὸ εἰς αὐτὸν ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα, τὸν προσφωνεῖ δὲ καὶ τώρα ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ τῶν σεπτῶν αὐτοῦ ὁσῶν. Ταῦτα, γεγυμνωμένα νῦν, εἶχον ἄλλοτε τὴν σάρκα καὶ τὴν θεῖαν πνοήν, ἣτις παρῆχε τὴν

θαυμασιωτάτην ἁρμονίαν ὕλης καὶ πνεύματος, τὰ ὅποια τόσον τελείως συνδυασθέντα, ἀπετέλεσαν τὴν ὑπόστασιν τοῦ σπανίου ἐκείνου ὀργανισμοῦ, ὅστις ἔφερεν ἐν τῷ κόσμῳ τὸ ὄνομα Μιχαὴλ Κλεοβούλου, τόσον στενῶς συνδεθέντος μετὴν ὑπαρξίν τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, ἐν ἣ καὶ ἔδρασε τελεσφόρως μέχρι πνοῆς ἐσχάτης, τιμῶς ἐξυπηρετήσας τὰ ἀληθινὰ αὐτῆς συμφέροντα.

Ἄλλα καὶ ἐκτὸς τοῦ περιβόλου αὐτῆς διεκρίθη ὁ Μιχαὴλ Κλεόβουλος καὶ ὡς κοινωνικὸς παράγων μετὰ ἀξίαν οὐχὶ τὴν τυχοῦσαν. Ὡς τοιοῦτος δὲ ἐπανειλημμένως ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς διαφόρους ἐπισήμους ἀποστολάς. Καὶ ἐν Ἀθήναις ἐπαξίως ἐξεπροσώπευσε τὴν Σχολὴν κατὰ τὰς ἐορτὰς τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ αὐτόθι Πανεπιστημίου καὶ εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Μητρὸς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀπεστάλη καὶ ὡς μέλος ἀντιπροσωπευτικῆς τῶν Πατριαρχείων Ἐπιτροπῆς εἰς τὰς ἐορτὰς τῆς στέψεως τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας Νικολάου Β' συναπῆλθεν εἰς Μόσχαν. Εἰς πάσας δὲ ταύτας τὰς περιστάσεις ἀνεδείχθη ὁ Κλεόβουλος καὶ διέπρεψεν ἐπὶ γλυκύτητι ὕφους καὶ συμπεριφορᾶς καὶ ἐπὶ βαθεΐᾳ συνέσει, ἣτις ἦτο πάντοτε τὸ ἰδιάζον αὐτῷ γνώρισμα καὶ καρπὸς ἀγλαῶς φιλοσόφου μορφώσεως. Οἱ ἐπίσημοι κύκλοι καὶ ἄνδρες διαπρεπεῖς πολλὰ τὰ ἐπαινετικά καὶ ἐνθουσιώδη εἶπαν περὶ αὐτοῦ καὶ αἱ ἐφημερίδες ἀνέγραψαν, ἀλλ' ἐκεῖνος ἐπανελθὼν ἐνταῦθα, ἐπιμελῶς ἀπέφυγε νὰ κάμῃ λόγον τινὰ ἢ ὑπαινιγμὸν περὶ ὄλων τούτων. Τόσον μετριόφρονά περὶ ἑαυτοῦ εἶχε γνώμην. Ἀκριβῶς δὲ ἡ μετριόφρων αὐτῆ τῆς ψυχῆς του διάθεσις τὸν ἔκαμε νὰ διατάσῃ ἐπὶ πολὺ, ἂν ἔπρεπε νὰ δεχθῆ τὸν ψιλὸν τίτλον τῆς ἄλλοτε ποτε ἐν ἀρχαίοις χρόνοις διαλαμπράσης Μητροπόλεως Σάρδεων. Καὶ ἂν δὲν ἦτο ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ Γ', ὃν ἐλάτρευεν, ὁ τὸν τίτλον τοῦτον προσενεγκών, δὲν θὰ τὸν ἐδέχετο ἐξάπαντος. Αὐτὴ δὲ ἡ μετριοφροσύνη τοῦ Κλεοβούλου, δι' ἣς ἔλαθεν ἐν τῷ κόσμῳ βιώσας, αὐτὴ ἡ ἐπίγειος ἔκφρασις τῆς θείας γαλήνης, ἀγαθότητος καὶ ἀρετῆς τοῦ ἀνδρὸς εἶχον συγκινήσει ἄλλοτε καὶ τὸν ἀείμνηστον Πατριάρχην Νεόφυτον Η', ὅστις εἶπέ ποτε

παρῳδῶν τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου πρὸς τὸν Διογένην, ὅτι, ἐὰν δὲν ἦτο Νεόφυτος, ἐπεθύμει νὰ ἦτο Κλεόβουλος. Τόσον ἐτιμᾶτο, ἀλλὰ καὶ ἐτίμα καὶ ὁ ἀοίδιμος ἐκεῖνος. Καὶ παρατηρήσατε τὴν σύμπτωσιν. Θανόντες ἐτάφησαν ἀμφοτέρω ὑπὸ τὸ αὐτὸ γλυκὺ χῶμα τῆς Χάλκης, ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐφ' οὗ ἀνήγειρεν ἡ φιλογένεια τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ Δ' τὴν Θεολογικὴν Σχολήν, ἣτις ὑπῆρξε καὶ ἡ πνευματικὴ τροφὸς ἀμφοτέρων, ὅπως καὶ ἡ Γερμανία ἀμφοτέρους εἶτα ἐπαίδευσεν. Ἐξω τοῦ περιβόλου τῆς Σχολῆς ὑπάρχει τὸ μικρὸν αὐτῆς νεκροταφεῖον, ἐνθα ἀναπαύονται ἀρχιερεῖς ἐπίλεκτοι, διακριθέντες ὡς ἐργάται τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ιδέας. Παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ νεκροταφείου τούτου ἐτάφη πρῶτον ὁ Νεόφυτος καὶ εἶτα ὁ ὕμνητὴς καὶ ἐπαινέτης τῆς ἀρετῆς ἐκείνου Κλεόβουλος, ὅστις, ἀφ' οὗ ἄλλοι διὰ νὰ ἐπιτρέψουν τὴν ἐν Βαλουκλῆ ταφὴν του ἠξίωσαν τὴν καταβολὴν ὑπερόγκου ποσοῦ, δικαιωματικῶς ἐζήτησε νὰ λάβῃ τὸν λυτήριον τῆς σαρκὸς χοῦν παρὰ τῆς μητρὸς του Θεολογικῆς Σχολῆς, διότι καὶ ἐδίδαξεν ἐν αὐτῇ καὶ διηύθυνεν αὐτὴν ἀποστέρξας μάλιστα καὶ νὰ δεχθῆ τὴν ὑπὸ τῆς Ἐφορείας αὐτῆς ὀρισθεῖσαν αὐτῷ ἀντιμοθεΐαν διὰ τοὺς πολλοὺς ὑπὲρ αὐτῆς κόπους. Καὶ ἐτάφησαν λοιπὸν τόσον πλησίον ἀλλήλων, ὥστε θὰ ἔλεγε, ὅτι ἡ τύχη ἢ ὁ Θεὸς τοὺς ἔφερεν ἐκεῖ τὸν ἕνα παρὰ τὸν ἄλλον, τοὺς τόσον συγγενεῖς αὐτοὺς χαρακτῆρας, διὰ νὰ συνεχίσουν οἰοεὶ τὴν διακοπεῖσαν ὠραίαν αὐτῶν συνομιλίαν, ἣν εἶχον ἐν τῇ ζωῇ, ὅπου ἀμφοτέρω ἐγνώρισαν καὶ ἐτίμησαν ἀλλήλους, ὁ μὲν Πατριάρχης τὸν τότε Ἀρχιμανδρίτην καὶ Διευθυντὴν τῆς Μεγάλης Σχολῆς Κλεόβουλον, οὗτος δὲ πάλιν τὸν πνευματικὸν τοῦ Ἐθνους Πατέρα, ὅστις ἠγάπα νὰ ἀγιάζῃ καὶ διὰ τῆς ἀμερίστου εὐνοίας αὐτοῦ νὰ περιβάλλῃ τοὺς διακρινομένους, ὡς ὁ Κλεόβουλος, διὰ τὴν σύνεσιν, τὴν μόρφωσιν, τὴν μετριοφροσύνην καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, τὸ πολυμοχθὸν τοῦτο καὶ κάλλιστον ἐπὶ γῆς θήραμα τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἀνεπαύοντο ἐκεῖ ἐπὶ ἔτη, μέχρις οὗ ἦλθε καὶ ὁ Γεώργιος Διανόπουλος, φίλος ἀμφοτέρων καὶ θαυμαστὴς ἐν τῷ βίῳ. Καὶ ἀπετέλεσαν οὕτω οἱ τρεῖς φίλοι καὶ ἐκτιμηταὶ ἀλ-

λήλων ἁρμονικὴν τριάδα, ἐκ δυάδος Θεολογικῆς καὶ μονάδος Μαθηματικῆς συγκειμένων. Οὕτω δὲ εἶχον τὰ πράγματα ἕως ἐσχάτων τούτων τῶν ἡμερῶν, ὅτε ἦλθεν ἡ σκαπάνη ἀναζητοῦσα τὰ ὀστᾶ τοῦ Κλεοβούλου ἅπερ καὶ ἀπεμάκρυνεν εἰς τόπον ἄλλον ἐντὸς τοῦ περιβόλου αὐτοῦ τῆς Σχολῆς ὄπισθεν τοῦ ναοῦ της κείμενον, ὅπου ἐκτίσθη ὁ τύμβος αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς πλακῆς τοῦ ὁποίου ἐνεχαράχθη τὸ εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Μιχαὴλ Κλεοβούλου ἁρμόζον ἐπίγραμμα τόδε :

*Εὐσεβίης ἀρετῆς τε ταμεῖον ἔγεντο ἀπάσης
ἢ πολιοῦριξ φρῆν Σάρδεων τοῦ Μιχαήλ,
ὃς σοφίην Ροδίου Κλεοβούλου ἐπώνυμον ἔσχε
καὶ βαθύβουλος ἑὼν, ἦν μέγας ἐν μεγάλοις.*

Καὶ διέκοψε λοιπὸν ἡ σκαπάνη τὴν συζήτησιν αὐτῶν περὶ τοῦ πῶς κτᾶται ἡ Ἄρετις εἰς τὸν κόσμον, θέμα οἰκτεῖον καὶ προσφιλὲς καὶ εἰς τοὺς τρεῖς.

Αὐτὰ εἶναι, Σκιὰ σεπτὴ καὶ ἁγία Μιχαὴλ Κλεοβούλου, αὐτὰ εἶναι τὰ ὀλίγα ἄνθη, τὰ ὅποια μὲ συγκίνησιν μεγάλην ἔδρεψα ἐκ τοῦ ἀνθηροῦ λειμῶνος βαθείας εὐγνωμοσύνης καὶ ἔσπευσα μὲ εὐλάβειαν πολλὴν νὰ τὰ φέρω ἐπὶ τοῦ τάφου Σου ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν Σου καὶ τῶν ἀγαπητῶν συναδέλφων καὶ συναγωνιστῶν Σου ἐν τῇ Σχολῇ, ὅπου πολλὰς ἔσχομεν ἀφορμὰς καὶ νὰ χαρῶμεν μαζῇ Σου καὶ νὰ λυπηθῶμεν ὁμοίως διὰ τὰ ἔξωθεν παράλογα τραύματα. Συναισθάνομαι, ὅτι τὰ ἄνθη ταῦτα δὲν ἀρκοῦν νὰ στεφανώσουν ἐπαξίως τὸ μαρτυρικὸν ἔργον καὶ τὴν μεγάλην Σου ἀρετὴν, ἀλλὰ Σύ ἄνωθεν θὰ μὲ συγχωρήσης, ἐλπίζω, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος.

ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ ΠΡΟΣΦΩΝΗΜΑ

Εἰς τὸν

ΣΑΡΔΕΩΝ ΜΙΧΑΗΛ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΝ

ΥΠΟ

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΥ Χ. ΚΟΚΚΟΛΑΤΟΥ

ΙΑΤΡΟΥ

ΕΦΟΡΟΥ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ

Ἴδε τὸ μνημεῖον, τὸ ὁποῖον ἀνήγειρεν ἡ εὐγνωμοσύνη εἰς τὴν εὐεργεσίαν, ἢ ἀγάπη καὶ ὁ σεβασμὸς εἰς τὴν φιλίαν, ὁ θαυμασμὸς εἰς τὴν πολύμοχθον ἀρετὴν!

Ἴδε ὁ τάφος, ἐν ᾧ ἀναπαύονται τὰ ἱερὰ ὀστᾶ τοῦ ἐπὶ τριακονταετίαν ὀλοψύχως μοχθήσαντος ὑπὲρ τῆς κατὰ Χριστὸν μορφώσεως καὶ ἐκπαιδεύσεως χιλιάδων σπουδαστῶν, τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Σάρδεων Μιχαὴλ τοῦ Κλεοβούλου, Σχολάρχου τετιμημένου τῆς Π. Μεγάλης τοῦ Γ. Σχολῆς καὶ ἐπὶ μικρὸν τῆς ἱερᾶς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας.

Καὶ ἰδοὺ καὶ πάλιν περιτράνως ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ὕλη οὐ κατίσχυσε τοῦ πνεύματος, ὅτι αἱ λέξεις εὐγνωμοσύνη, εὐεργεσία καὶ ἀρετὴ δὲν εἶναι λέξεις κεναί, ὅτι δὲν λησμονοῦνται αὗται ὑπὸ τῶν εὐεργετηθέντων καὶ τῶν ιδότων θαυμάζειν καὶ σέβεσθαι αὐτάς.

Καὶ ἰδοὺ περὶ τὸν σεπτὸν τύμβον σου, ὦ ἀείμνηστε Μιχαὴλ Κλεόβουλε, συνηγμένοι οἱ μαθηταί σου, τὰ πνευματικά σου ἀναστήματα, τοὺς ὁποίους ζῶν τόσον πατρικῶς ἠγάπησας, ὑπὲρ ὧν ὀλοφύχως ἐμόχθησας καὶ μεθ' ὧν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον σου διεμοιράζεσο, σύ, ὅστις πολλάκις ἐστερεῖσο αὐτοῦ· οἱ συνάδελφοί σου, οἵτινες καὶ ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον τόσον ἐπαξίως σὲ ἐτίμησαν· οἱ φίλοι καὶ θαυμασταί σου οἱ ἐν σοὶ θαυμάσαντες τὸν διδάσκαλον, ὅστις οὐ μόνον ἐδίδαξεν, ἀλλὰ καὶ ἐποίησε, δι' ὅπερ καὶ δικαίως σὲ ἀποκαλοῦσι μέγαν διδάσκαλον, μέγαν Σχολάρχην δύο μεγάλων Σχολῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους.

Καὶ νῦν ἢ τε Θεολογικὴ καὶ ἢ Πατριαρχικὴ Ἀκαδημία, τὰ σεμνώματα ταῦτα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους ἡμῶν, ὡς δύο ἀδελφαὶ ἀλλήλων τὰς χεῖρας βαστάζουσαι, στέφουσι διὰ τοῦ ἀμαράντου στεφάνου τῆς εὐγνωμοσύνης τὸν τίμιον τάφον σου.

Ἴδου ὁ ἀληθὴς στέφανος καυχήσεως καὶ δόξης.

Ὁ δὲ Σύνδεσμος τῶν ἀρχαίων τροφίμων τῆς Μ. Σχολῆς, ὁ σχὼν ἐκ καθήκοντος τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ μνημείου τούτου, παραδίδωσι δι' ἐμοῦ, τοῦ ἐσχάτου τῶν θαυμαστῶν σου, ταῖς τε δυσὶ Σχολαῖς, τοῖς συναδέλφοις, τοῖς φίλοις καὶ θαυμασταῖς σου, τοῦτο, ὡς μνημεῖον εὐγνωμοσύνης καὶ τιμῆς.

Ναί, δόξα καὶ τιμὴ εἰς τὸν ἀείμνηστον καὶ γεραρὸν ἀρχιδύτην Σάρδεων Μιχαὴλ τὸν Κλεόβουλον.

Αἰωνία καὶ ἄληστος ἡ μνήμη αὐτοῦ παρὰ πᾶσι τοῖς τὰ πάτρια, τὸ καθήκον, τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν εὐποιίαν ἀγαπῶσιν.

Αἰωνία καὶ μακαριστὴ ἡ μνήμη σου, ὦ ἀείμνηστε Σχολάρχα, ὁ διὰ τῆς βουλῆς σου κλέος προσθέσας ταῖς Σχολαῖς σου.

Εὐχου καὶ ἰκέτευε παρὰ τῷ Δωτηρι Θεῷ, ὅπως τὰς δύο καλλικάρπους Σχολὰς σου, τὰς ὁποίας ζῶν ἀληθῶς ἠγάπησας, διατηρῇ ἀκμαίας πρὸς παρηγορίαν καὶ εὐκλειαν τῆς τε ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τοῦ δυστήνου ἡμῶν Ἔθνους!

Αἰωνία σου ἡ μνήμη!

Η ΤΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΑΝΑΚΟΜΙΔΗΣ ΤΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΥ

(Ἐφημερίς ΧΡΟΝΟΣ 6 Αὐγούστου 1923).

Ἐπιβλητικῶς χθὲς ἐγένετο ἐν τῷ ναΐσκῳ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας ἐν Χάλκῃ ἡ τελετὴ τῆς ἀνακομιδῆς τῶν ὀστέων τοῦ ἀειμνήστου Σχολάρχου τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἀγίου Σάρδεων Μιχαὴλ Κλεοβούλου.

Τῆς ἐπιμνημοσύνου ἱεροτελεστίας προεξήρχεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κυζίκου κ. Καλλίνικος μετὰ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Νεοκαισαρείας (1), Ρόδου κ. Ἀποστόλου καὶ Βελεγράδων (2) τοῦ καὶ προέδρου τῆς Ἐφορείας τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, διακονούντων τοῦ ἀρχιεροφύλακος τῶν Πατριαρχείων κ. Ἰακώβου (3) καὶ τοῦ ὑπογραμματέως τῆς ἱερᾶς Συνόδου κ. Δωροθέου (4).

Εἰς τὴν τελετὴν παρίστατο ἐκ μέρους τῆς Μ. Ἐκκλησίας ὁ Ἀρχidiaκονεύων κ. Καλλίνικος Κρεατσούλης (5), ἐν σώματι ἡ Ἐφορεία τῆς Μ. Σχολῆς, ὁ Σχολάρχης αὐτῆς (6), τὸ καθηγητικὸν σῶμα, ὁ Μ. Πρωτεύδικος κ. Γ. Παπαδόπουλος, ἀντιπροσωπεύων τὸν Ἐκκλησι. Μουσικὸν Σύλλογον, πλεῖστοι λόγιοι καὶ ἄλλοι.

Μετὰ δὲ τὴν ἐπιμνημόσυνον ἀκολουθίαν ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς κ. Παπακωνσταντίνου διὰ μακρῶν ὁμιλησὶν διὰ τὴν δρασίν τοῦ ἀειμνήστου Σχολάρχου Κλεοβούλου καὶ ἐξιστόρησε τὸν ἐν γένει βίον αὐτοῦ, ἐπὶ τριακονταετίαν ὄλην ἀφιερωθέντος ὑπὲρ τῆς Μ. Σχολῆς καὶ μοχθήσαντος ὑπὲρ αὐτῆς μετὰ τσαύτης αὐταπαρνησίας.

Ἀκολουθῶς πάντες κατηυθύνθησαν εἰς τὸ κενοτάφιον, ὅπερ ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν μαθητῶν καὶ ἡ ἀγάπη τῶν συναδέλφων, φίλων καὶ θαυμαστῶν αὐτοῦ ἀνήγειρε. Τὸν μεγαλοπρεπῆ καὶ καλλιτεχνικὸν μαρμάρινον τάφον τοῦ ἀειμνήστου κοσμεῖ καὶ μαρμαρίνη ὀρθία πλάξ φέρουσα ἐν τῷ μέσῳ Σταυρὸν καὶ ἄνωθεν τὴν ἐπιγραφὴν: *Ἡ Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης καὶ ἡ Μ. τοῦ Γ. Σχολῆ εὐγνωμονοῦσαι* κάτωθεν δὲ ταύτης τὴν ἀφιέρωσιν: *Τῷ Μητροπολίτῃ Σάρδεων Μιχαὴλ Κλεοβούλῳ οἱ εὐγνωμονοῦντες αὐτῷ μαθηταί, οἱ συνάδελφοι, φίλοι καὶ θαυμασταί.*

Μετὰ μικρὰν δέησιν καὶ τὴν κατάθεσιν τῶν ὀστέων τοῦ ἀειμνήστου ὁ ἱατρός κ. Κοκκολάτος ἐκ τοῦ προχείρου ἐξεφώνησε τὸν ἐξῆς ἐπιτάφιον:

(Ἴδε ἄνωτέρῳ, σελ. 13).

(1) Νῦν ἀγίου Χαλκηδόνος κ. Ἀγαθαγγέλου. — (2) Νῦν ἀγίου Φλωρίνης κ. Ἰωακείμ. — (3) Νῦν ἀγίου Ἰμβρου καὶ Τενέδου. — (4) Νῦν ἀγίου Λαοδικείας. — Νῦν ἀγίου Ἀρδαμερίου. — (5) Νῦν Ἐπίσκοπος ἅγιος Τραχίας κ. Ἀλέξανδρος Ζῶτος.

SISMANOGLIO
MEGARÒ